

Презентация

Модул 8:

Честотни критерии (принцип на аргумента). Критерии на Найквист.

Курс: Теория на Управлението 1

Автор: доц. д-р Александър Ищев

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Цели на модула

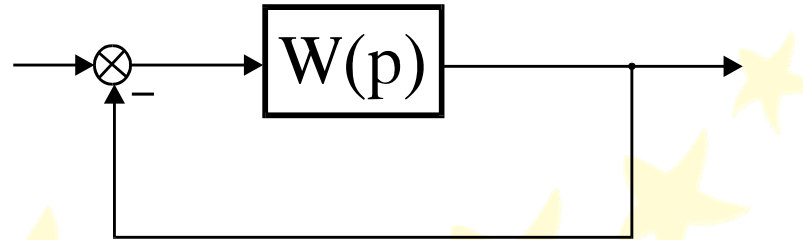
- Приложимост на критерия
- Принцип на аргумента
- Критерий на Найквист
- Устойчивост на затворена САУ при устойчива отворена система
- Формулировка на критерия на Найквист чрез преходи

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Честотни критерии

За устойчивостта на затворената система се съди по честотни характеристики на отворената система.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

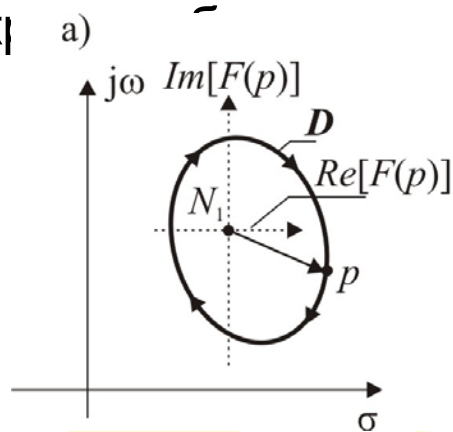
Европейски социален фонд

Принцип на аргумента

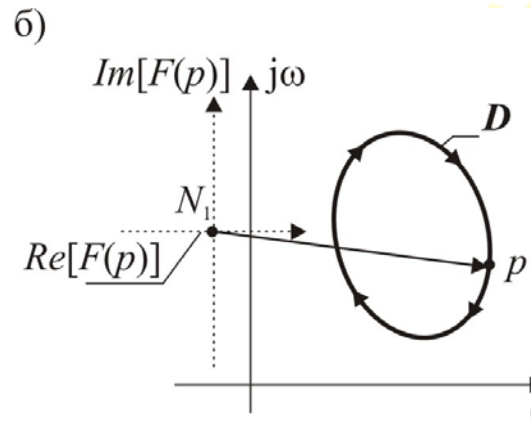
изменение на аргумента на комплексна функция

$$F(p) = p - N_1 \quad p = \sigma + j\omega$$

при еднокі

$$\Delta \arg F(p) = -360^0$$

$$\Delta \arg F(p) = 0^0$$

Изводи: Ако N_1 е вътре в контура D , то изменението на аргумента на $F(p) = p - N_1$ е (-360^0) .

Ако N_1 е извън контура D , то изменението на аргумента на $F(p) = p - N_1$ е нула

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Принцип на аргумента 2

Изменението на аргумента на реципрочната комплексна функция

$$F(p) = \frac{1}{p - P_1}$$

при еднократно обхождане на контура D е с обратен знак на този на $F(p) = p - N_1$:

Ако P_1 е вътре в контура, то

$$\Delta \arg \frac{1}{p - P_1} = -\Delta \arg(p - P_1) = +360^0$$

Ако P_1 е извън контура, то

$$\Delta \arg \frac{1}{p - P_1} = -\Delta \arg(p - P_1) = 0^0$$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Принцип на аргумента 3

Изменението на аргумента на комплексната функция

$$F(p) = \frac{(p - N_1)(p - N_2) \cdots (p - N_n)}{(p - P_1)(p - P_2) \cdots (p - P_n)}$$

при еднократно обхождане на контура D

$$\Delta \arg F(p) = \sum_{i=1}^n \Delta \arg(p - N_i) - \sum_{i=1}^n \Delta \arg(p - P_i)$$

сумарният брой завъртания на $F(p)$ в положителна посока е равен на разликата между броя на полюсите и нулите, разположени вътре в контура D

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

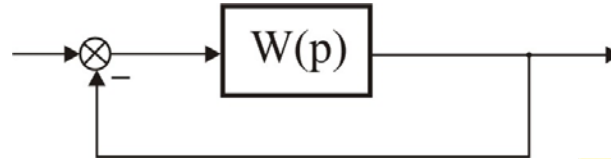
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Честотни критерии

За устойчивост на САУ, със структурна схема от вида система с единична отрицателна обратна връзка (ЕООВ)

Връзка между предавателните функции (ПФ) на отворената (ОС) и затворената с ЕООВ система (ЗС)

$$W(p) = \frac{B(p)}{A(p)} = \frac{B(p)}{H_{OC}(p)};$$
$$W_{ЗС}(p) = \frac{W(p)}{1 + W(p)} = \frac{B(p)}{A(p) + B(p)} = \frac{B(p)}{H_{ЗС}(p)}.$$

Извод: Характеристичният полином на ЗС е сума от числителя и знаменателя на ПФ на ОС

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

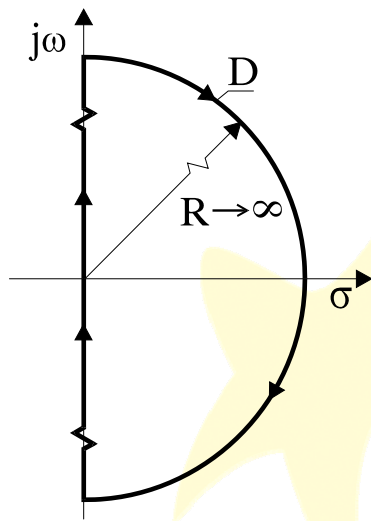
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Принцип на аргумента

контур на Найквист

$$F(p) = 1 + W(p)$$

$$W(p) = \frac{B(p)}{A(p)}$$

$$F(p) = 1 + \frac{B(p)}{A(p)} = \frac{A(p) + B(p)}{A(p)} = \frac{H(p)}{A(p)}$$

$F(p)$ е с числител характеристичния полином на ЗС
и знаменател характеристичния полином ОС

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

*„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”*

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Принцип на аргумента

При промяна на p по контура на Найквист броят на завъртанията на комплексната функция $1+W(p)$ около координатното начало е равен на броя на положителните полюси на отворената система минус броя на положителните полюси на затворената система.

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

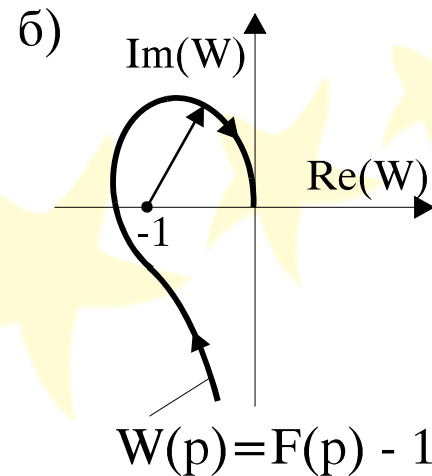
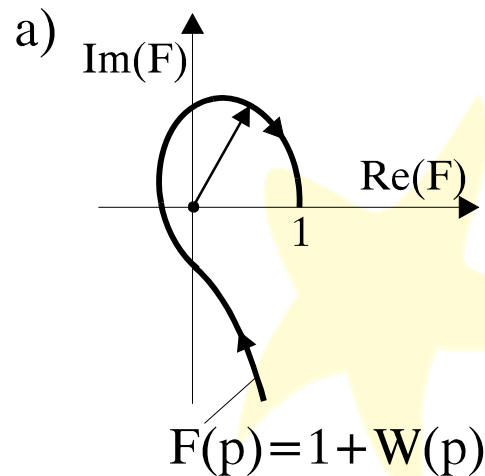
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Критерий на Найквист

Условие за устойчивост: затворената система да няма положителни полюси.

$(-1, j0)$
се нарича
точка на
Найквист

завъртането на $F(p) = 1 + W(p)$ около координатното начало е еквивалентно на завъртането ПФ на ОС $W(p)$ около точката $(-1 \quad j0)$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Критерий на Найквист

необходимото и достатъчно условие за устойчивост на затворената система е: при промяна на p по контура на Найквист комплексната функция $W(p)$ трябва да се завърти около точката $(-1,0)$ в положителна посока (обратна на часовниковата стрелка) толкова пъти, колкото е броят на положителните полюси на отворената система.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Критерий на Найквист

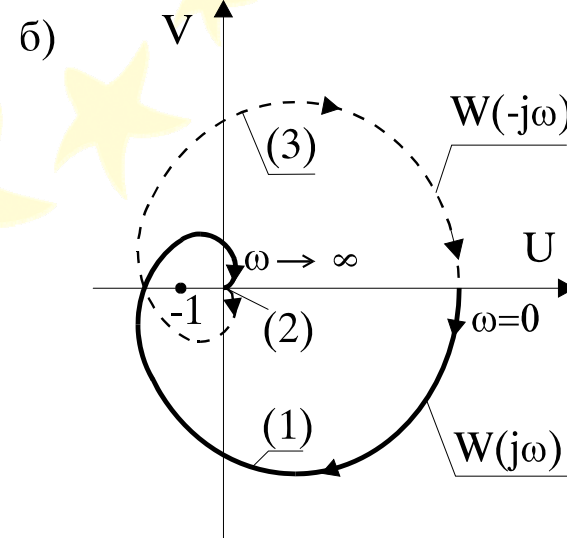
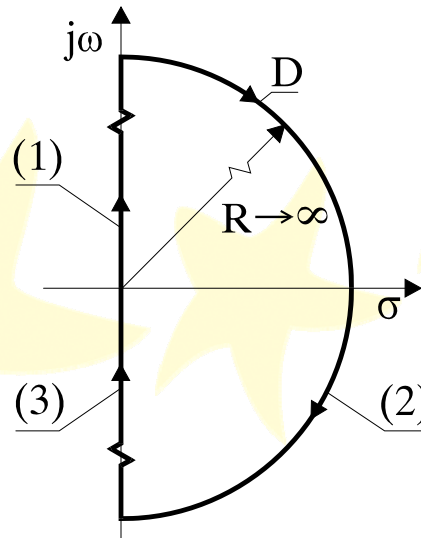
Контур на Найквист и АФХ (ОС без интегриращи звена)

Три диапазона:

1) $p = j\omega \quad W(j\omega)$

2) $\lim_{p \rightarrow \infty} W(p) = 0$

3) $p = -j\omega \quad W(-j\omega)$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

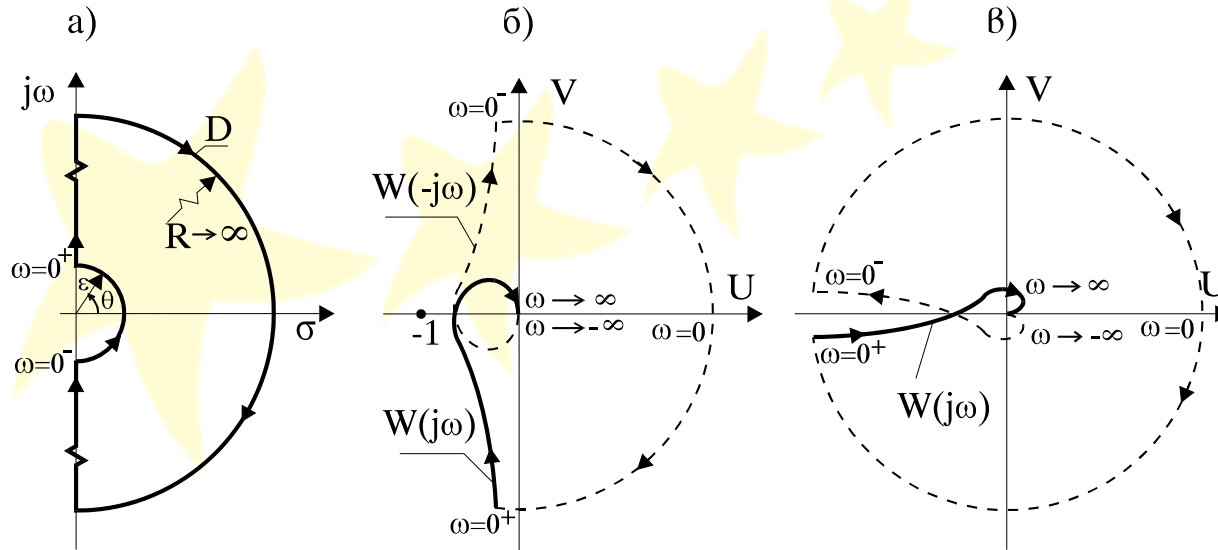

Европейски социален фонд

Критерий на Найквист

Модифициран контур на Найквист и АФХ

$$W(p) = \frac{B(p)}{p^v A_1(p)}$$

модифициран контур

$v = 1$

$v = 2$

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Формулировка на критерият на Найквист чрез АФХ

Необходимо и достатъчно условие за устойчивост на затворената система е амплитудно-фазовата характеристика $W(j\omega)$ на отворената система да обхваща в положителна посока точката на Найквист $q/2$ пъти (т.е. на ъгъл $q\pi$), където q е броят на положителните полюси на отворената система.

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Формулировка на критерият на Найквист чрез АФХ

За важен частен случай - *устойчиви отворени системи*: затворената система е устойчива, ако и само ако $W(j\omega)$ не обхваща точката на Найквист.

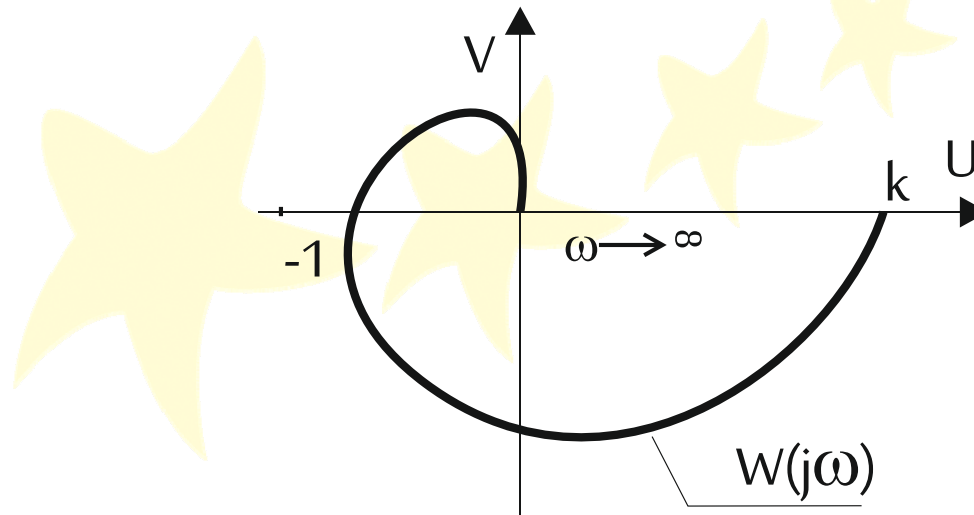
ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
*„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”*
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Пример

устойчива отворена система:

$$W(p) = \frac{k}{(Tp+1)^4}; \quad k=2$$

АФХ не обхваща точката на Найквист,

Извод: затворена система е устойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

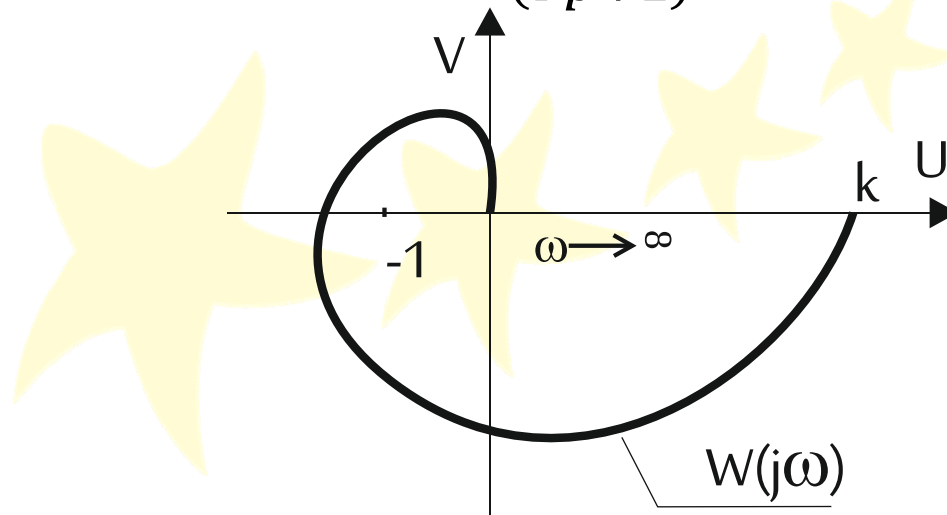
Европейски социален фонд

Пример

устойчива отворена система:

$$W(p) = \frac{k}{(Tp+1)^4}; \quad k=5$$

АФХ обхваща точката на Найквист,

Извод: затворена система е неустойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

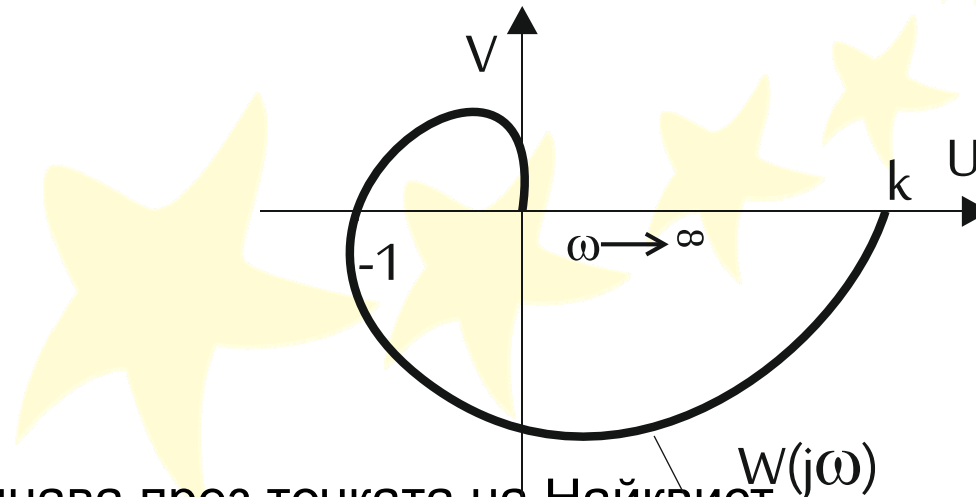

Европейски социален фонд

Пример

устойчива отворенa система:

$$W(p) = \frac{k}{(Tp+1)^4}; \quad k=4$$

АФХ преминава през точката на Найквист, $\frac{W(j\omega)}{-1}$

Изводи: затворена система е на границата на устойчивост $k=4$ е граничния коефициент на пропорционалност на ОС

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Пример

устойчива отворена система:

$$W(p) = \frac{k(T_4 p + 1)^2}{(T_1 p + 1)(T_2 p + 1)(T_3 p + 1)(T_5 p + 1)^2}$$

$$k > 0$$

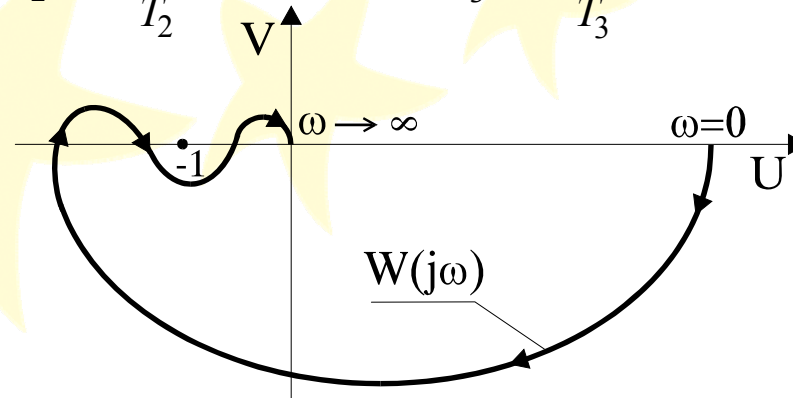
$$T_1 \geq T_2 \geq T_3 > T_4 > T_5 > 0$$

$$P_1 = -\frac{1}{T_1}$$

$$P_2 = -\frac{1}{T_2}$$

$$P_3 = -\frac{1}{T_3}$$

$$P_{4,5} = -\frac{1}{T_5}$$

АФХ не обхваща точката на Найквист,

Извод: затворена система е устойчива

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през
целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Критерий на Найквист за системи с интегриращи звена

Модифициране на $W(j\omega)$ - АФХ на отворената система се допълва (мислено) при $\omega = 0$ с по четвърт окръжност с безкраен радиус, в посока на часовниковата стрелка, за всяко интегриращо звено.

затворената система е устойчива, ако и само ако модифицираната $W(j\omega)$ не обхваща точката на Найквист.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

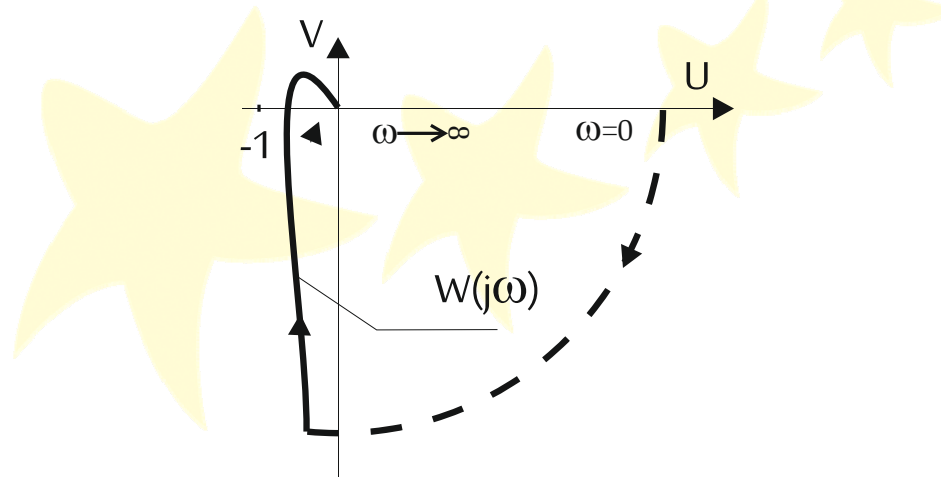

Европейски социален фонд

Пример

Система с 1 интегриращо звено:

$$W(p) = \frac{k}{p(T_1p + 1)(T_2p + 1)}$$

Модифицираната $W(j\omega)$ не обхваща точката на Найквист

Извод: затворена система е устойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

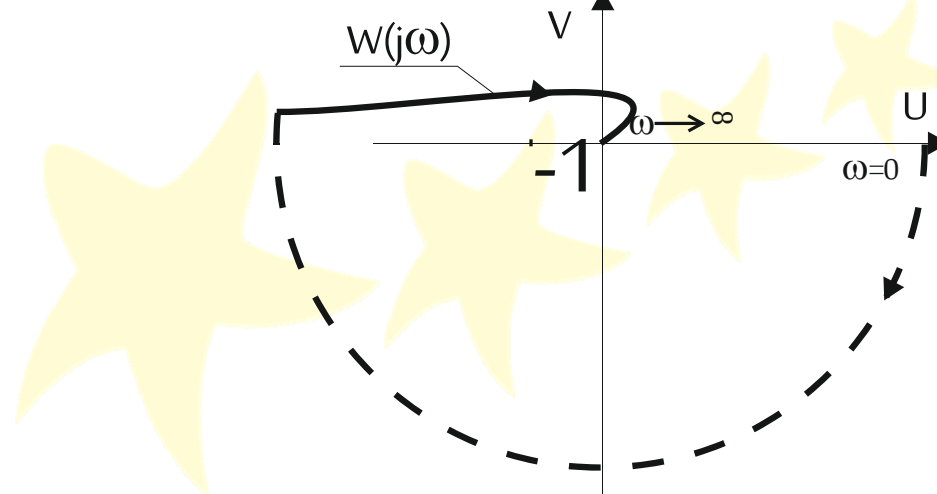

Европейски социален фонд

Пример

Система с 2 интегриращо звено:

$$W(p) = \frac{k}{p(T_1 p + 1)(T_2 p + 1)}$$

Модифицираната $W(j\omega)$ обхваща точката на Найквист (в отрицателна посока)

Извод: затворена система е неустойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

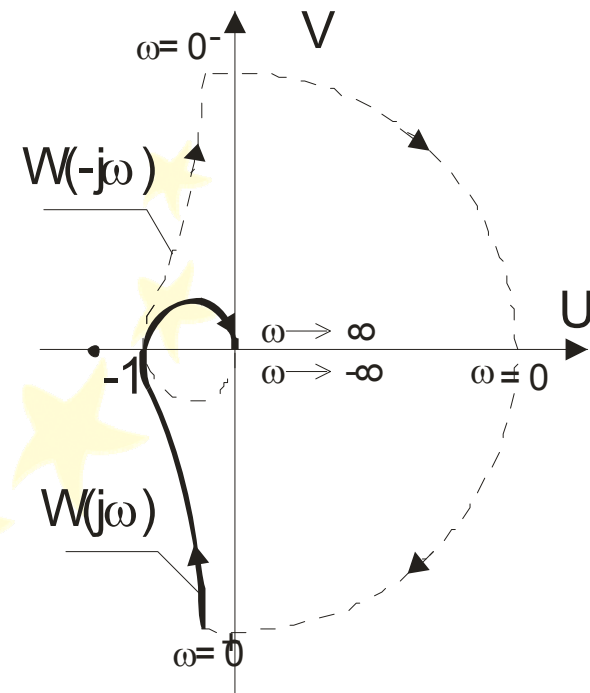

Европейски социален фонд

Пример

$$W(p) = \frac{k}{p(T_1p + 1)(T_2p + 1)}$$

$$k > 0 \quad T_1 > 0 \quad T_2 > 0$$

Отворената система се счита за устойчива, тъй като няма положителни полюси (нулевият полюс се приема за устойчив).

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

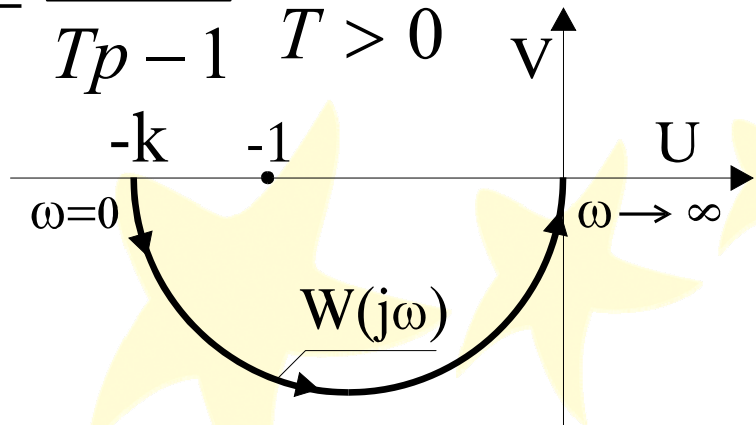

Европейски социален фонд

Пример

неустойчива отворена система

$$W(p) = \frac{k}{Tp - 1} \quad \begin{matrix} k > 1 \\ T > 0 \end{matrix}$$

Отворената система
има един положителен
полюс

$$P_1 = \frac{1}{T}$$

Тя обхваща точката на Найквист в положителна посока на ъгъл 180° . Следователно затворената система е устойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Преходи

преходи - пресичанията от АФХ на абсцисната ос в диапазона $(-\infty -1)$, т.е. вляво от точката на Найквист.

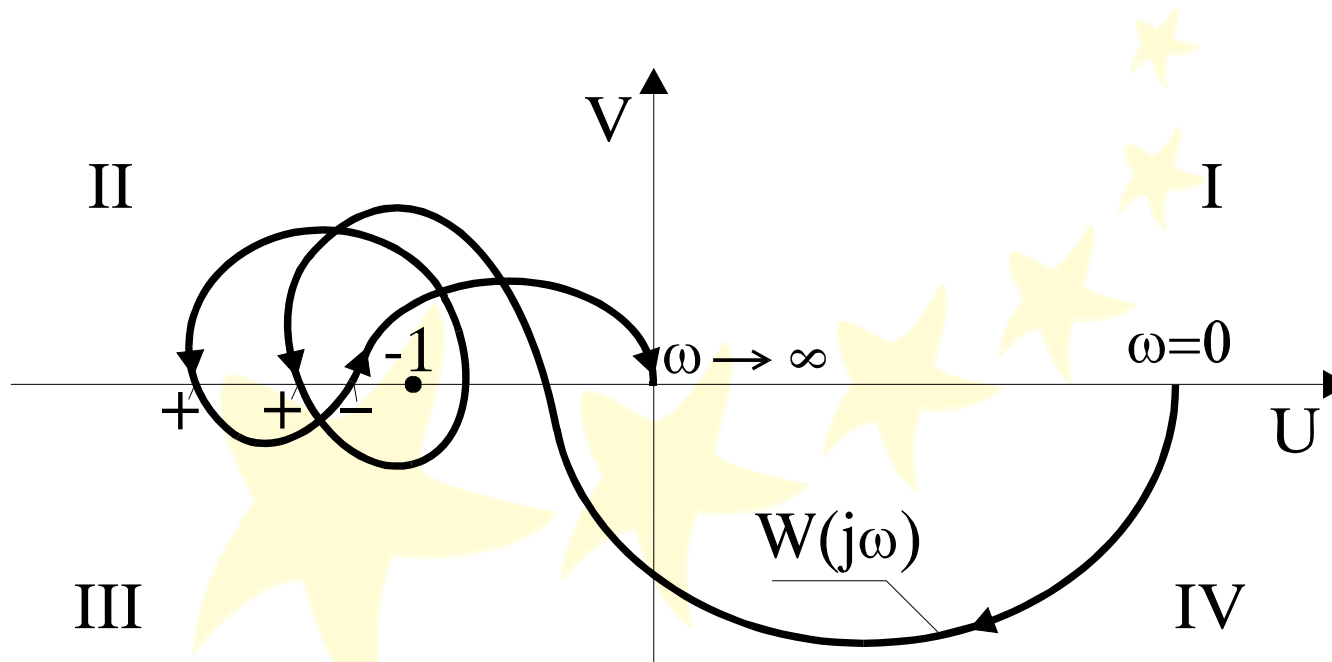
Преходът е положителен, ако при нарастване на честотата $W(j\omega)$ преминава от втори в трети квадрант, и за отрицателен - в обратния случай. Ако $W(j\omega)$ започва при $\omega = 0$ в диапазона $(-\infty -1)$ или завършва там при $\omega \rightarrow \infty$, се счита, че тя извършва 1/2 преход.

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Преходи - пример

АФХ има 2 положителни и 1 отрицателен преход

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Формулировка на критерия на Найквист чрез преходи

необходимо и достатъчно условие за устойчивост на затворената система е разликата между броя на положителните и на отрицателните преходи да бъде $q/2$, където q е броят на положителните полюси на отворената система.

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

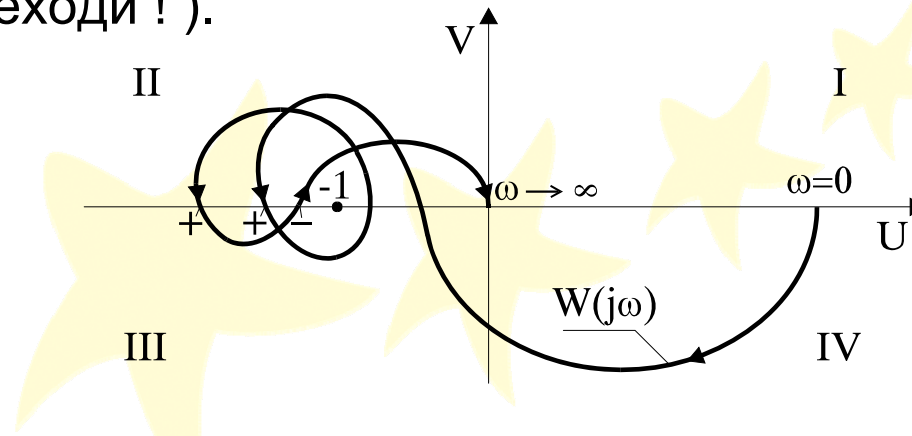
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Преходи - пример

На фигурата е показана част от АФХ на отворената система. Означени са нейните преходи: 2 положителни и 1 отрицателен (! преминаванията на АФХ през абсцисната ос вдясно от точката (-1) не са преходи !).

Разликата между броя на положителните и отрицателните преходи на АФХ е 1.

Затворената система е устойчива само ако отворената система има два положителни полюса.

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

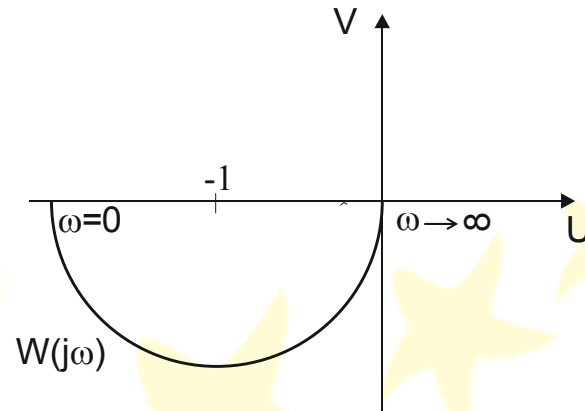
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Пример

Отворената система с предавателна функция $W(p) = \frac{k}{Tp-1}$ има един положителен полюс $P_1 = \frac{1}{T}$, а нейната АФХ има $\frac{1}{2}$ положителен преход

Извод: затворената система е устойчива

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

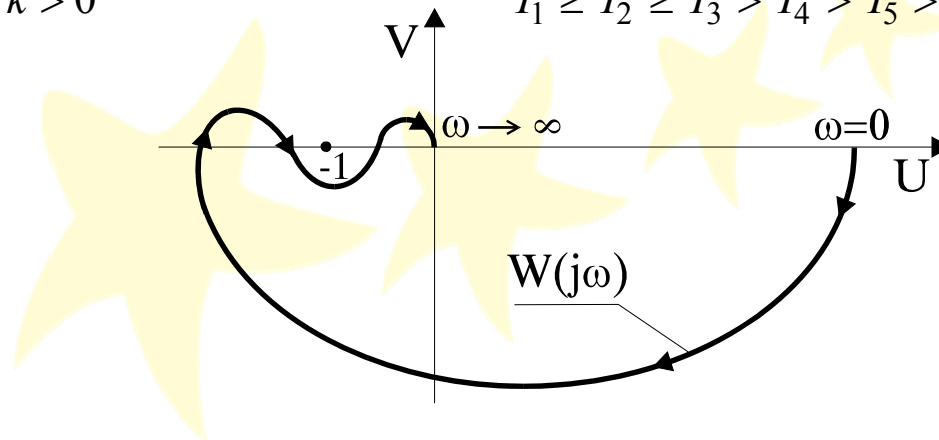
Европейски социален фонд

Пример

устойчива отворена система:

$$W(p) = \frac{k(T_4 p + 1)^2}{(T_1 p + 1)(T_2 p + 1)(T_3 p + 1)(T_5 p + 1)^2}$$

$k > 0$ $T_1 \geq T_2 \geq T_3 > T_4 > T_5 > 0$

Разликата между броя на положителните и отрицателните преходи на АФХ е нула Тъй като отворената система е устойчива, то и **затворената система е устойчива.**

Европейски съюз

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042

„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”

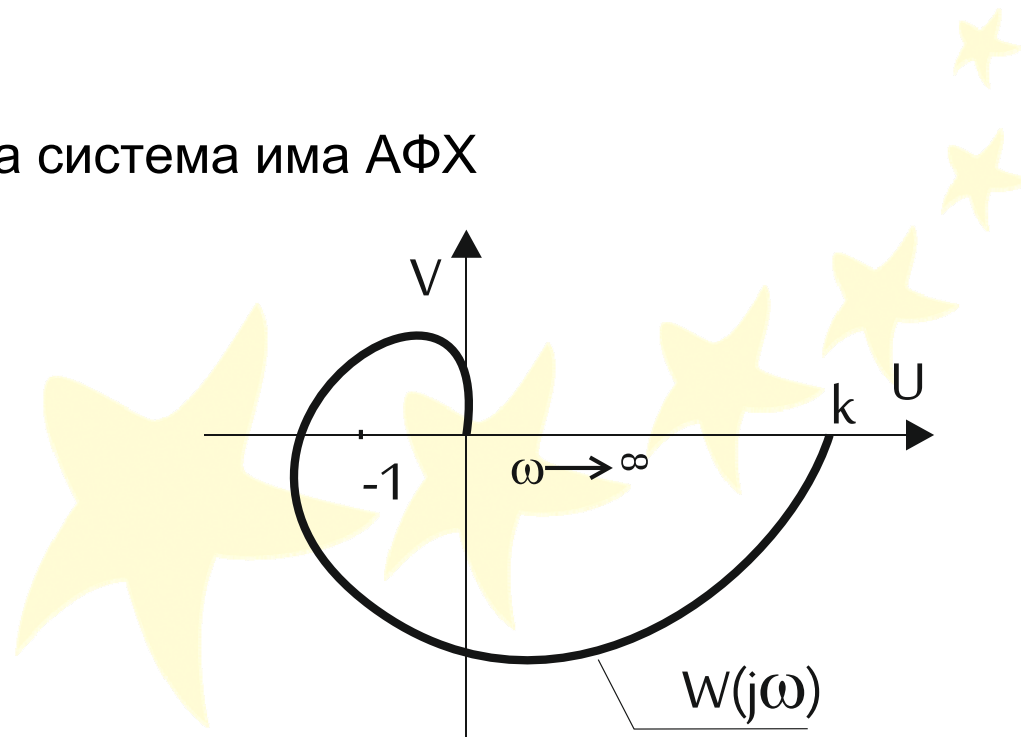
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

Европейски социален фонд

Пример

Отворената система има АФХ

Единственият преход е отрицателен. Независимо от устойчивостта на отворената система, **затворената система е неустойчива**

ПРОЕКТ BG051PO001--4.3.04-0042
„Организационна и технологична инфраструктура за учене през целия живот и развитие на компетенции”
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще!

